

[Ole Espersen]

Men det betyder ikke, at vi på noget tidspunkt fraviger vores udgangspunkt, som er, at Litauen naturligvis har ret til selvstændighed, og at vi ønsker at støtte landets fulde og reelle selvstændighed.

Per Stig Møller (KF):

På hver sin måde arbejder alle de baltiske republikker målbevidst for at komme fri af Sovjetunionen. Det er en proces, vi ønsker at støtte, eftersom vi aldrig har accepteret, at Stalin med Molotov-Ribbentrop-protokollen i lommen invaderede de tre lande og fik en stribe quislinge til at melde dem ind i USSR. Dermed gjorde Stalin USSR til det folkenes fængsel, som Lenin havde kaldt zarens imperium.

Det var renlivet og brutal magtpolitik, som Molotov i øvrigt stod ved, da han over for Litauens udenrigsminister i 1940 erklærede, at de små europæiske landes tid var omme. Med tiden, sagde han, ville de alle blive kommunistiske og underlagt Kreml.

Vi slap fri. Men det gjorde de baltiske lande ikke. De blev russificerede med en brutalitet, der ikke gav Hitlers meget efter. Der er eksempler på udslettelse af hele landsbyer, sådan som vi kender det fra Oradour-sur-Glane. Der forekom standretter, terror og masseeksekutioner samt enorme deportationer.

Ifølge Udenrigsministeriets hæfte »Nationalitetsproblemer i Sovjetunionen«, der udkom forleden, er det beregnet, »... at mere end en fjerdedel af befolkningen i de tre baltiske lande blev deporteret umiddelbart efter anneksionen i 1940«. Det står på side 15.

Men ikke nok med det. Efter generobringen i 1944 fik de baltiske befolkninger en ny omgang.

I alt regner man med, at yderligere 80.000 estere, 100.000 letter og 250.000 litauere blev ramt af deportation eller arrestation mellem 1946 og 1953.

Selv om denne terror gik stille af i forhold til omverdenen, fordi der var rullet tæppe ned, så gik den ikke stille af i de baltiske lande. De strittede imod, de kæmpede og leverede en heroisk modstandskamp, der her i Vesten højst blev omtalt som nogle nazistiske medløberes fortvivlede forsøg på at undgå deres skæbne.

Hårdest blev der kæmpet i Litauen, hvor 20.000 sovjetsoldater og sikkerhedsfolk lod livet ifølge sovjetiske kilder, medens den litauiske guerilla menes at have taget livet af 80.000.

På den litauiske side faldt 25.000-50.000 frihedskæmpere, mens 30.000 civile døde som følge af kamphandlingerne. 25.000 faldt i Letland og 15.000 i Estland, hvor ikke mindre end 30.000 gik ind i modstandsbevægelsen.

De baltiske landes frihedskamp fortsatte i årevis. Så sent som i 1967 blev de sidste fanget i de estiske skove, mens den sidste litauiske partisanleder blev fanget og hængt i 1956. I løbet af 1960'erne, 1970'erne og 1980'erne fortsatte kampen i form af undergrundsskrifter og appeller til Vesten om krænkelserne af menneskerettighederne, og talrige var de, som fik lange straffe i lejre og i fængsler, hvorfra de sidste kom ud i fjor.

I kraft af Gorbatsjovs demokratiserings-, glasnost- og perestrojkapolitik er de baltiske lande begyndt at bestemme over sig selv. De ønsker nu at bestemme langt mere, end Gorbatsjov havde tænkt sig, hvilket giver de aktuelle problemer. Derfor rejser hele den baltiske konflikt spørgsmål om Gorbatsjovs troværdighed.

Vil han demokrati, må han også respektere demokratiets beslutninger. Men det er lige netop, hvad han ikke kan få sig selv eller Kreml til i hvert fald for øjeblikket.

For et år siden underskrev USSR CSCE-slutdokumentet om borgernes ret til frit at forlade deres lande og vende tilbage til dem igen. I dag har han lukket Litauens grænser.

For nogle måneder siden vedgik USSR, at den Hitler-Stalin-pagt, som førte til indlemmelsen af de tre republikker, var ulovlig og ugyldig. I dag vil Gorbatsjov ikke tage konsekvenser heraf, men i stedet fastholde en tilstand, som er erkendt ulovlig.

I august 1989 truede centralkomiteen de baltiske folk med en katastrofe, hvis de fastholdt deres krav om selvbestemmelse og uafhængighed, og den foreholdt dem, at selve de baltiske nationers levedygtighed kan der blive sat spørgsmålstegn ved. I dag lover Gorbatsjov og Sjevardnadse heldigvis verden, at USSR ikke vil bruge væbnet magt til løsning af det baltiske problem. Det er trods alt en bevægelse i den rigtige retning.

Det er denne bevægelse, vi skal understøtte. Det gør vi ved at fastholde USSR på dens egen annullering af Hitler-Stalin-protokollatet, hvis logiske konsekvens er, at de tre baltiske lande får deres frihed tilbage. Og det er ikke min opfattelse, når jeg har haft møde med letter, at der er nogen tålmodighed at spore nogen steder.